

Historieinteressert forfatter og oversetter

Edvard Eikill er født i 1930, og var ferdig utdannet tannlege i 1953. Han pensjonerte seg i 1997, og fikk rikelig med tid til å dyrke favoritt hobbyen, historie. Åtte år senere utga han sin første roman, på sin egen 75-årsdag.

Siden er det blitt tre romaner til. Samtidig har han utført et stort oversetterarbeid, gjennom å oversette flere historiske bøker. Det kan bli flere romaner, og oversetterjobb har han garantert i mange år til.

Nå er det nemlig Flatøybok som er det store prosjektet. Et sagaverk på 2 000 sider, som skal bli til syv bind. To av syv er sluttført og utgitt. Det tredje jobber han med nå, og det handler om Olav den hellige, mens de to første bindene er om Olav Tryggvason.

Eikill lærte seg norrønt etter at han ble pensjonist, helt på egen hånd. Han er altså autodidakt, og arbeidet hans på dette området er regnet som det viktigste som er utført på 2000-tallet. Det første bindet i den norske Flatøybok-serien er for øvrig solgt i 6 000 eksemplarer, og er for lengst kommet i annet opplag.

OPPLÆRINGSBOK FOR UNG

KONGE • Flatøybok fra 1387 omtales som et islandsk storverk om Norges historie etter svartedauen, før dansketi-den. Historieprofessor Torgrim Titlestad, som er Eikills oppdragsgiver, sier at Flatøybok var ment som en styringsmanual for Olav IV Håkonsson, sønn av Håkon VI av Norge og danske dronning Margrethe, som i 1380 ble konge av Norge, bare ti år gammel. Ved å lære om alt, fra de første menneskene i Nor-

Edvard Eikill studerer den originale Flatøybok, eller Flateyjarbok som den heter på original-språket. Til venstre står professor Gisli Sigurdsson. Foto: Privat.

ge til de norske kongenes styresett ville han få kunnskap til å regjere på best mulig måte, og unngå et tyrannisk styre, var tanken. Den unge kongen skulle få norsk stoff å føle seg norsk med, i form av små fortellinger, eller tåtter som de kalles i sagalitteraturen. Med Olav Tryggvason og Olav den Hellige som forbilder ville man utdanne en rettferdig konge som skulle skape balanse mellom samfunnskreftene.

Det gikk imidlertid ikke som planlagt. Olav IV døde like før Flatøybok skulle overrekkes, bare 17 år gammel.

– Og slik kom dronning Margrethe I til makten, forteller Eikill, og uttrykker manglende begeistring for dronningen.

Islendingene avsluttet imidlertid ikke bokprosjektet. De utvidet det, og la til sagaen om kong Sverre og kong Håkon.

VIKTIG VERK • – Verket er interessant i dag fordi vi kommer langt inn i de norske kongenes personlige liv, forteller Eikill. Verket er mye større og safti-

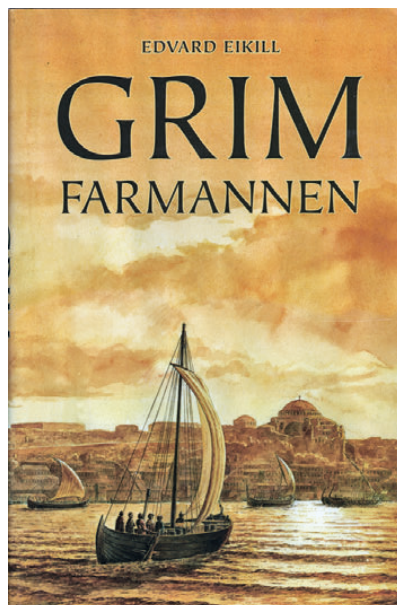
gere enn Snorre Sturlassons Heimskringla, som kom 150 år tidligere. Snorre skrev nemlig under sensur fra kongemakt og kirke, mens Flatøybok er usensurert.

– Verket omhandler vinlandsferdene, og dessuten historier fra Færøyene, som bare finnes i Flatøybok, forteller Eikill.

– Tidligere er enkelte tekster fra verket oversatt til norsk, og nå blir altså hele verket oversatt, for første gang. Verket har vært underkjent, og kommet i skyggen av Heimskringla, som ble det store.

Eikill forteller at han hadde lest mye i Flatøybok før han fikk oversetteroppdraget. Han brukte den da han lærte seg gammelnorsk, eller norrønt.

Og islendingene har visst å sette pris på verket. Da originalen kom tilbake fra København til Island i 1971, om bord i et krigsskip, var det mange tusen som var møtt frem på kaia for å ta imot. Dette er blitt sammenlignet med Kong Haakons tilbak vending til Norge i 1945.

Edwards Eikills trilogi om Grim Rusle: Løkes lek, Grim Farmannen og Korsferd.

At originalen, som er svært godt bevart, har vært verdsatt tidligere også viser avslaget som ble gitt da verdensutstillingen i Chicago i 1893 søkte om å få verket dit. Det kongelige Bibliotek i København avsto av sikkerhetshensyn, mens amerikanerne anså verkets betydning for verdensutstillingen å være så stor at de lovet å transportere det i et amerikansk krigsskip, for så å sende det videre med tog med væpnede vakter. Årsaken til interessen var at Flatøybok inneholder den første originale fortellingen om Amerikas oppdagelse, vinlandssagaene. I og med avslaget fikk amerikanerne laget en kopi av de sidene som omhandler Vinland.

– En kan undre seg over den manglende interessen som har vært i Norge for verket, spesielt siden Flatøybok inneholder spennende materiale om Norge som ikke finnes i Snorres kongesagaer.

Første bind av den oversatte Flatøybok inneholder riktignok forord av ingen ringere enn H.M. Kong Harald V, H.M. Dronning Margrethe II av Danmark og den islandske presidenten Ólafur Ragnar Grímsson.

I sitt arbeid med oversettelsen har Edvard Eikill konsulentbistand av den

islandske forfatteren Bergsveinn Birgisson, som også er doktor i norrøn filologi. For den som ikke kjenner Bergsveinn Birgisson ble han nominert til Nordisk råds litteraturpris for romanen som i norsk oversettelse heter *Svar på brev frå Helga*. I 2013 var han nominert til Brageprisen for fagboken *Den svarte vikingen*. I 2015 ga han videre ut *Geirmundar saga Heljarskinns*, på Island. Det er en roman om stamfaren Geirmund Heljarskinn, som han skrev om, på norsk, i *Den svarte vikingen*.

– Jeg sender 25 kapitler av gangen til Bergsveinn, som gjør en grundig jobb med å gå igjennom, og gir meg konstruktive tilbakemeldinger. Det er særlig skaldekvadene som det er vanskelig å få skikk på, er min erfaring så langt i arbeidet, forteller Eikill.

TRILOGIEN OM GRIM RUSLE • Edvard Eikills første roman, som kom i 2005, på Eikills 75-årsdag, heter *Løkes Lek*.

– Ja, da var jeg stolt, erindrer forfatteren, når vi spør.

Løkes lek er en bredt anlagt historisk roman, hvor oppdiktende personer opptrer side om side med faktiske. Handlingen utspiller seg på 1120- og 1130-tallet, som rommer slutten på

Sigurd Jorsalfars siste år som konge, og striden mellom etterfølgerne – sønnen Magnus og den påståtte broren, Harald Gille. Dette er også tiden da Stavanger blir bispesete og domkirken bygges. Det geografiske området er Ryfylke, Jæren og Stavanger, med ferder til Bjørgvin, Nidaros og Østlandet, De britiske øyer, samenes land og Den nære orient. Persongalleriet er stort, og hovedpersonen er den unge Grim.

Den neste romanen, *Grim Farmannen*, handler om folk som må forlate hjemlandet og søke lykken i det fjerne og ukjente, på grunn av urett som rår i landet. Miklagard, Konstantinopel, er målet. Grim når frem dit, og lærer mye gjennom hardt arbeid. Han møter medgang og motgang, vennskap og fiendskap, svik og ugjerninger. Den siste boken i trilogien er *Korsferd*.

Trilogien er historien om Grim Rusle, som er hentet fra, men ikke så mye mer enn nevnt i, Heimskringlas saga om Magnus Erlingsson. Han har altså levd, og Edvard Eikill har diktet fritt om livet hans i de tre romanene.

Grim vokser opp i Ryfylke. Han drar fra Norge, som er preget av uro og strid mellom kongsemner, til Miklagard. Han søker lykken og finner den. Han blir en av Konstantinopels rikeste menn på sin

kjøpmannsvirksomhet. Og han finner kjærligheten tre ganger, og gifter seg to ganger.

Hans første kjærlighet ble drept av Harald Gilles menn. Hans adelige kone, Irene, som han møter i Konstantinopel dør etter mange års ekteskap. Deres sønn, Ulf, dør også. I trilogiens siste bok, Korsferd, vender Grim hjem til Norge. Han møter sin tredje kjærlighet, Kristin Kongsdatter, som tidligere var gift med Erling Skakke. Nå gifter Grim seg med henne, og slår seg igjen ned i Norge.

DET KAN BLI FLERE ROMANER • –

Du har en roman til på samvittigheten?

– Ja, *En herse, tre konger*, som ble utgitt nå nylig.

Dette er historien om at hverken Olav Tryggvason, Olav den hellige eller danske Knut den mektige kan befeste sin kongemakt uten en allianse med Solahøvdingen Erling Skjalgsson, som snart står midt i tidens politiske, religiøse og militære strid. *En herse, tre konger* føl-

*Edvard Eikill har dyrket favoritt hobbyen sin på heltid siden han ble pensjonist i 1997. Her er han på vei til Stavanger bibliotek, hvor han har tilbrakt mye tid.
Foto: Ellen Beate Dyvi.*

ger Erling gjennom barndom og oppvekst, som leiesoldat i Miklagard, på

plyndringsferd til England, og i historisk kjente slag, men også i fred, hverdag og ekteskap med Astrid, kong Olav Tryggvasons søster.

– Og det kan kanskje bli flere romaner?

– Ja, det kan det. Jeg jobber med noe som kan bli en roman til, i første omgang. Vi får se, sier Edvard Eikill, som også har oversetterjobb i mange år til, ettersom fem bind gjenstår av Flatøybok.

– Finn deg en hobby som du virkelig brenner for, er Edvard Eikills råd til alle.

– Da blir det gøy å være pensjonist!

Ellen Beate Dyvi